

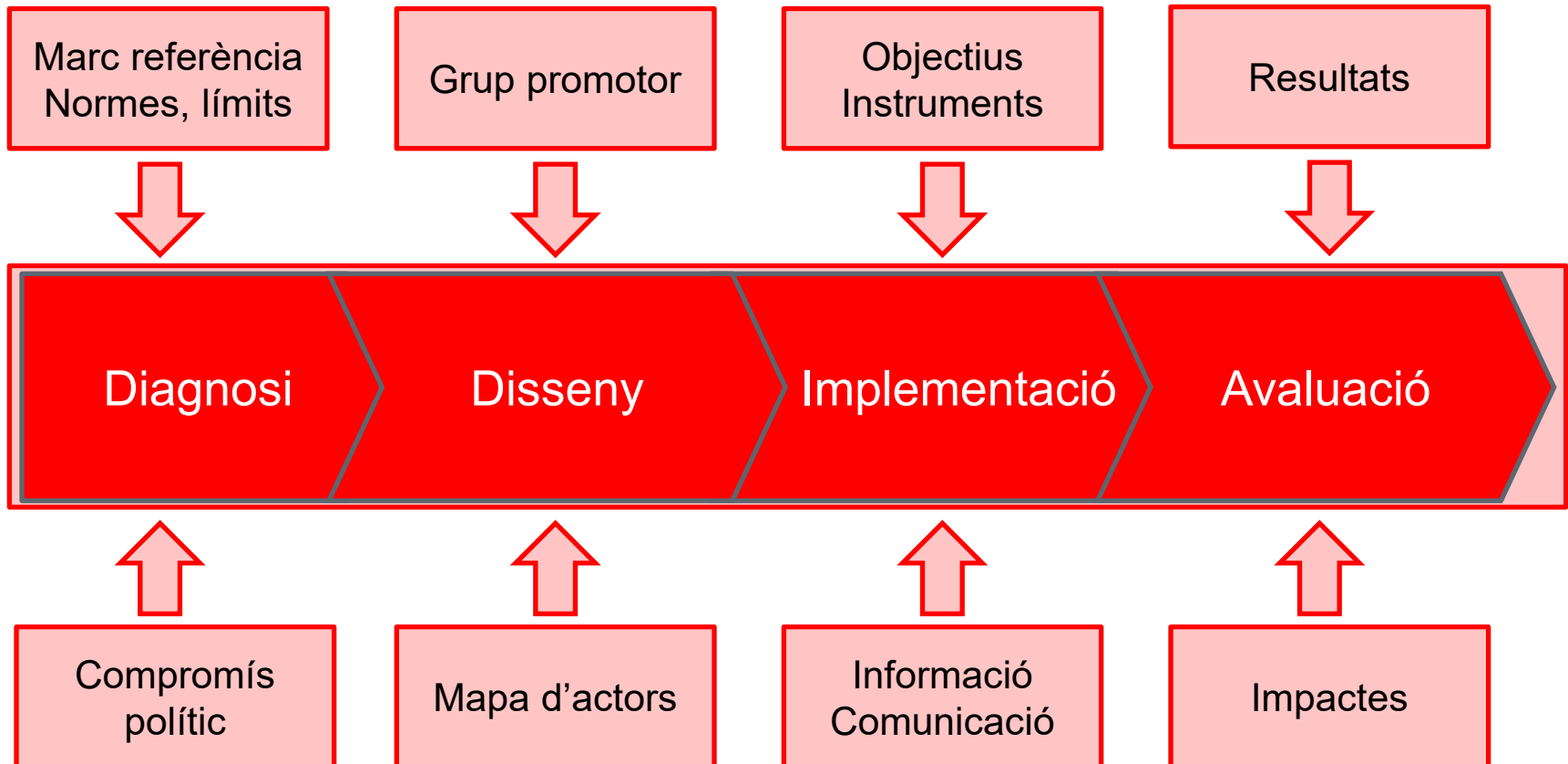
La concurrència sistemàtica dels actors al cicle integral de les polítiques públiques

Els canals de participació a les administracions públiques
Pla de Desenvolupament Directiu
Governança, integritat i ètica pública

Ismael Peña-López
Barcelona, 1 de març de 2024

Els canals de participació a les administracions públiques?

La participació ciutadana en resum

L'instrument de participació

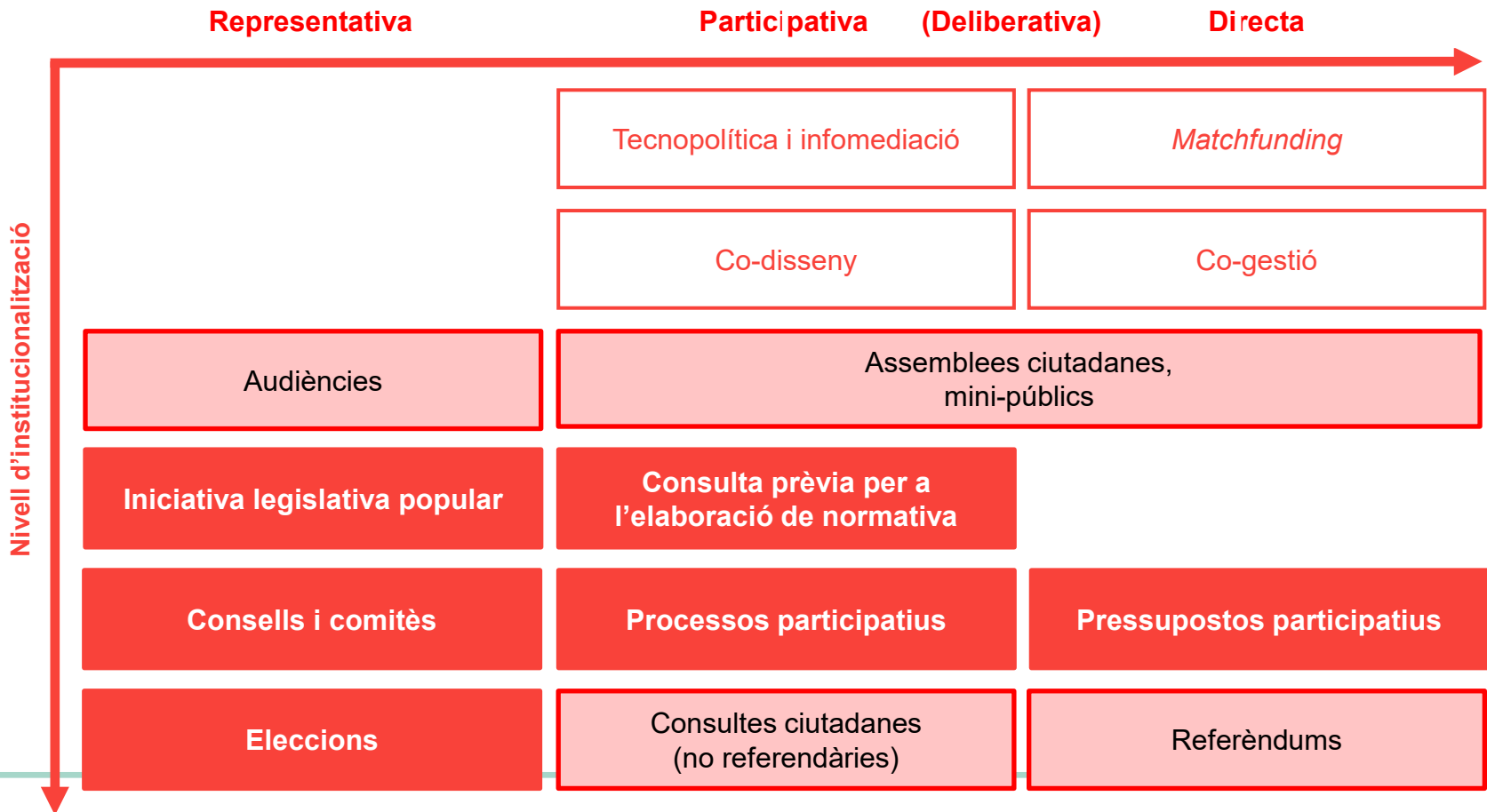
Segons el promotor de la participació:

- De baix a dalt: sorgida directament de la ciutadania
- De dalt a baix: promoguda des de les institucions

Segons l'esfera de la democràcia en què es desenvolupa

representativa	directa	deliberativa
Eleccions	Referèndums Consultes <i>Mini-públics</i> Pressupostos participatius <i>Matchfunding</i>	Processos participatius Consells de participació Iniciativa legislativa popular Consultes de normativa

Instrumentos de participació ciutadana

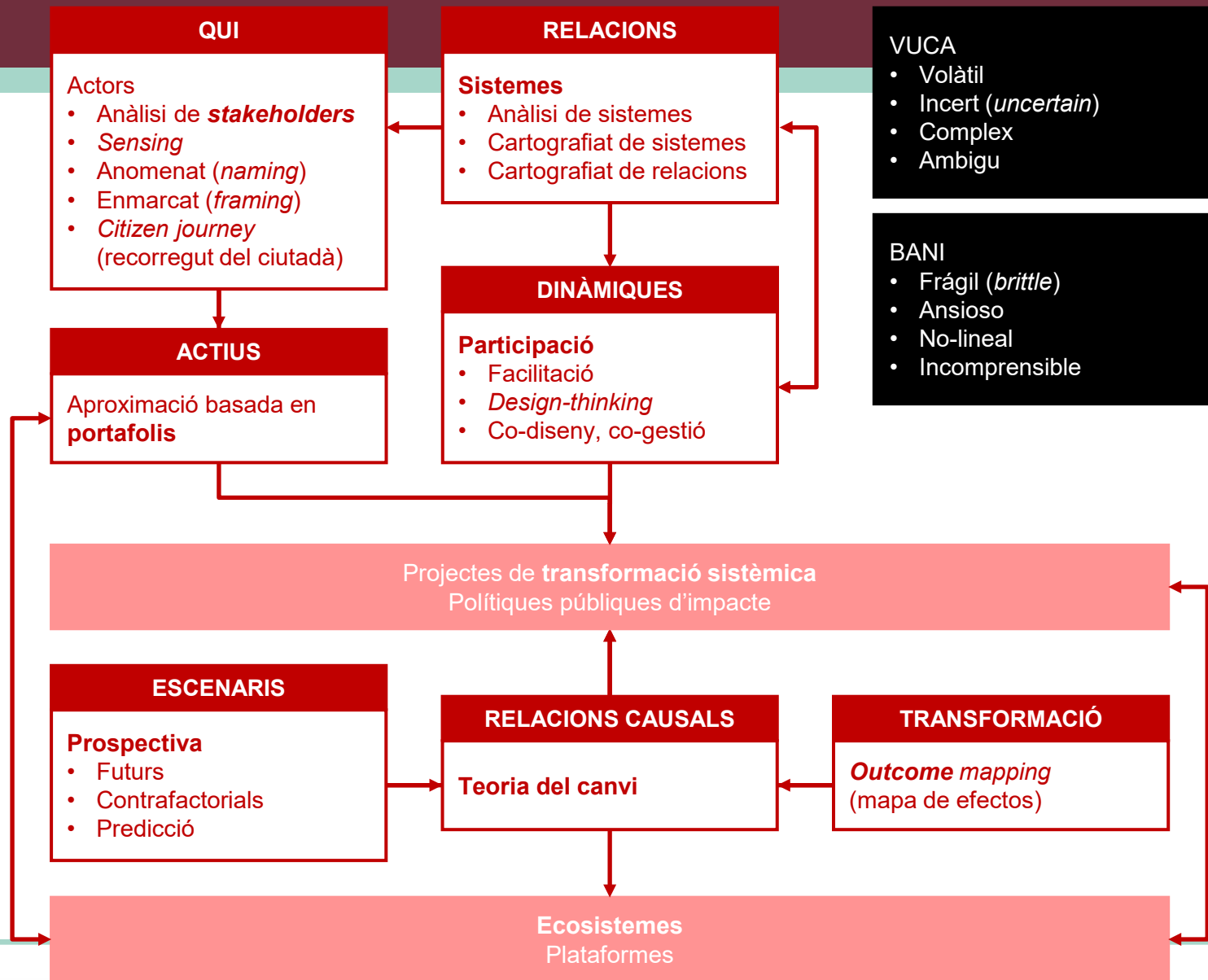
Què és un procés participatiu

- Són deliberatius
- No són vinculants, no és una negociació
- Se'n reten comptes
- Iniciativa dels governs o de la ciutadania?
- Busquen la diversitat d'opinions
- Acotats en el temps
- Oberts i flexibles

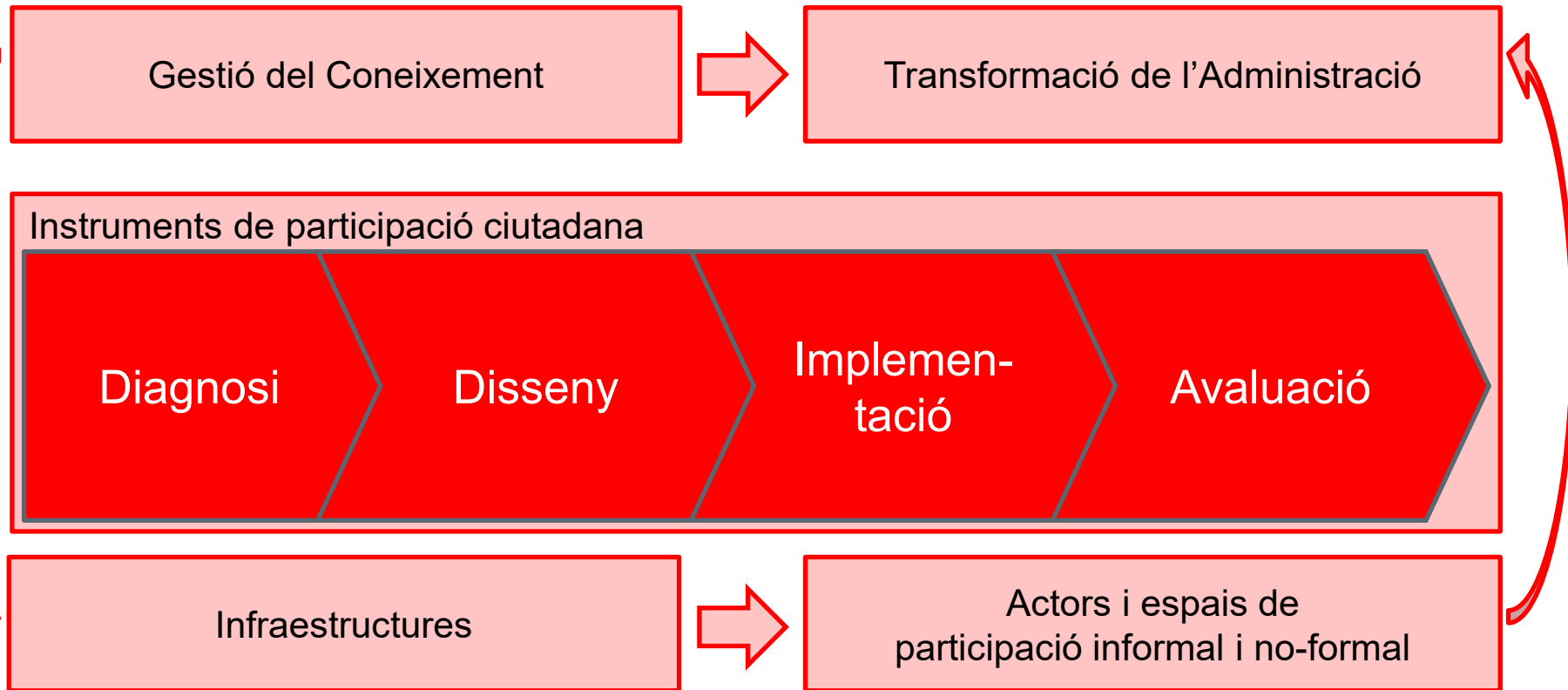
Problemes de la participació com a procés

- Reptes de la democràcia directa
- Reptes de la democràcia participativa/deliberativa
- El requeriment de la iniciativa
- El requeriment de la política pública
- En quin moment la participació
- El repte de la legitimitat
- La disjuntiva expert vs. afectat

Tecnopolítica

La participació a la cadena de valor

Tecnopolítica: una definició

- un nou context, habilitat i potenciat per les **TIC**
- els seus actors apunten a majors cotes de llibertat, apoderament i **governança**
- transforma les **pràctiques democràtiques** tradicionals
- manera d'abordar la política a **múltiples escales**
- profundament arrelada en la **comunitat**
- objectius intermedis que afecten el **disseny** de protocols i processos
- concurrència de **múltiples actors**
- disseny altament **granular** de tasques i nivells de participació

Kurban, Peña-López, Haberer (2017)

Causes

- Descentralització/distribució
- Individualització
- Granularització

Impactes instrumentals

- Processos, protocols, eines;
- Codiseny, co-decisió;
- Subsidiarietat radical.

El govern obert aplicat a problemes complexos

El cas de les eleccions al Parlament 2021 durant la pandèmia de COVID-19

El govern obert com paradigma

El component de la **transparència i les dades obertes**

- Totes les dades obertes: salut, pressupost, protocols, procediments, actes de reunions,...
- I també: dubtes, dissensos, problemes

El component de la **participació**

- G2G, partits polítics, ciutadans
- Escolta activa

El component de la **col·laboració**

- Co-disseny
- Co-gestió

Transparència com a input

De la transparència com a retiment de comptes a la transparència com a variable endògena i eines per a l'autonomia

Protocol per a l'adequació dels col·legis electorals i per al procediment de vot

Protocol oficina COVID

Protocol per als actes de campanya

Protocol per a la comunicació institucional i sobre les diferents modalitats de vot

Protocol de funcionament de la Taula de partits

Taula de partits

Actas

- Acta de la plenària de 28/01/2021
- Acta de la tècnica de 23/01/2021
- Acta de la plenària de 15/01/2021
- Acta de la tècnica de 14/01/2021
- Acta de la tècnica de 11/01/2021
- Acta de la plenària de 21/12/2020
- Acta de la tècnica de 15/12/2020
- Acta de la plenària de 04/12/2020

L'Administració com a plataforma

La informació com infraestructura

- Oberta
- En quantitat
- De qualitat
- A temps real

La deliberació com a espai de creació

- Tècnica: logística, legal/normativa, politològica/filosòfica
- Orientada a resultats: no especular, no reobrir debats

El codi i la facilitació

- To empàtic
- Actitud assertiva i constructiva

L'Administració com a plataforma

Protocols

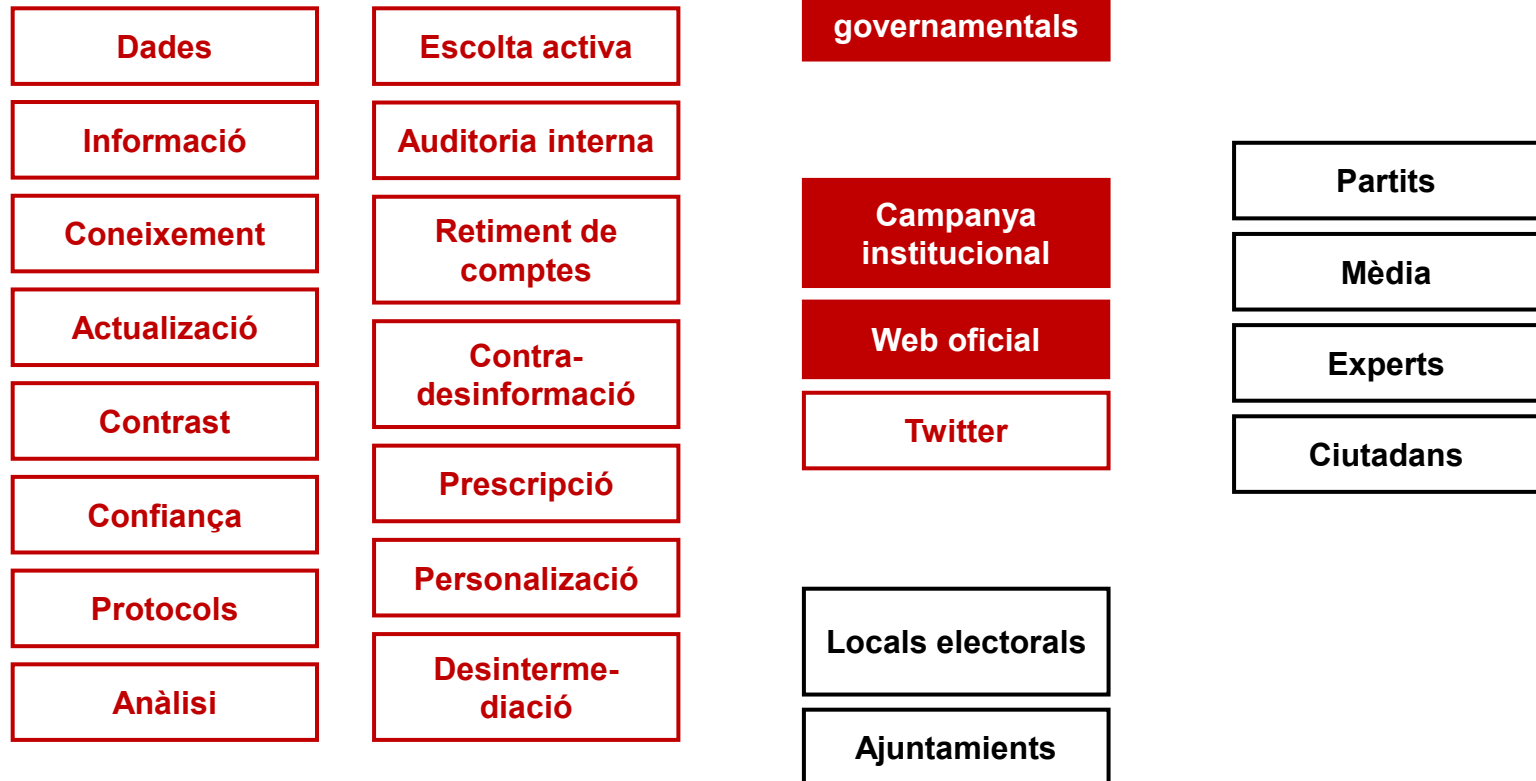
- Col·legis electorals i procediment de vot
- Dispositiu eleccions COVID i seguretat sanitària
- Taula de Partits i definició d'escenaris de celebració de les eleccions
- Comunicació institucional i sobre les diferents modalitats de vot
- Actes de campanya

Eines per perfils per fomentar l'autonomia i l'empoderament

Votants	Col·legis electorals	Contagiats i discapacitats	Gent gran
Administració local	Responsables COVID	Representants de l'Administració	Candidats Mitjans

Estratègia per una comunicació transmèdia

La comunicació transmèdia, per definició, no es pot planificar... però es pot catalitzar

L'entorn com enemic o com governança

Tres fases

- Disseny: ser obert, col·laboratiu, anomenar i emmarcar bé
- Implementar: treballar el consens, empoderar els actors
- Explicar: ser defensiu (protegir equip i projecte)

Claus per la legitimitat

- Planificar amb (molta) antelació, dominar el tema
- Marcar el ritme, el to i el nivell
- Transparència radical, esdevenir una autoritat
- Anticipar-se als temes i problemes, no deixar espai pels dubtes
- Aconseguir una posició privilegiada, no deixar espai a la desinformació

Institucions com a plataforma, Governança Pública com Ecosistema

Del sistema de govern a l'ecosistema de governança

Sistema

- Conjunt d'elements estructurats
- Actors definits i jerarquitzats
- Sota unes normes
- Que funcionen com un tot

Ecosistema

- Entorn/infraestructura de suport comú, amb serveis bàsics
- Actors formals i informals convivint
- Serveis, solucions i components especialitzats
- Instàncies/aplicacions específiques

Sistema educatiu	Ecosistema d'aprenentatge
Departament Direccions de centre Educadors	Sistema educatiu Educació no-formal Aprentatge informal
Currículum Inspecció Pressupost	Programes Activitats Situacions Espais
Normes Acreditació Homologació	Models Reconeixement Reputació Interès Utilitat
Govern	Governança

L'Estat com a plataforma

Tecnologies de cooperació

- De dissenyar sistemes a proveir plataformes
- Implicar i comprometre a la comunitat en el disseny
- Reconèixer els recursos desaprofitats
- Identificar llindars clau per a aconseguir punts d'inflexió
- Monitorar i promoure els diversos cicles de realimentació
- Convertir el coneixement present en patrimoni històric
- Donar suport a identitats participatives

Ecosistema multinivell que tingui eines que actuïn des de la «atenció primària» fins als més alts nivells d'especialització.

Fuster, a Peña-López (2020)

L'ecosistema de governança pública

Un ecosistema de governança pública és un sistema

- tecnopolític
- auto-organitzat
- autopoiètic
- replicable i escalable
- que articula actors, espais i instruments
- al voltant d'un conjunt d'infraestructures obertes i distribuïdes
- riques en coneixement
- per a la presa de decisions col·lectives.

Peña-López (2020)

Canvis de significat (i)

- Legitimació de (1) la participació (2) a qualsevol nivell de compromís.
- Participació no és democràcia directa (substitució), sinó diàleg (complement).

→ Nous espais i instruments informals

Canvis de significat (ii)

- “Horitzontalització” de govern-ciudadà en la presa de decisions.
- Sobirania sobre (1) fixar l'agenda, (2) les institucions i (3) el sistema.
- Les TIC no com a substituïts, sinó com a facilitadors i potenciadors i per a augmentar eficàcia i eficiència.

→ Deliberació d'actualitat, co-establiment de l'agenda pública

Canvis en les normes (i)

- Institucions com a facilitadors neutrals, nodes rics, concentradors.
- Tota contribució importa: el poder de la granularitat en la participació.
- Profund canvi de cultura en l'Administració.
- Les infraestructures (digitals) són públiques, incloent la seva governança.

→ Escolta activa, retorn constant

Canvis en les normes (ii)

- La participació és vinculant i té un impacte.
- La transparència com PRE-requisit per a les polítiques.
- Contra la desafecció i el descoratjament: no “escoltar” sinó “involucrar”.

→ Re-iteració de la política pública, co-disseny

Canvis de poder (i)

- Petit, però qualitativament significatiu.
- Fixar l'agenda és ara públic/obert/ participat.
- Menors capes d'intermediació (obert a la resta).
- Obertura total de tot el procés i resultats.

→ Tot al web, tot a xarxes: publicitat activa

Canvis de poder (ii)

- Devolució real de sobirania: d'institucions a ciutadans.
- D'organitzacions de la societat civil a ciutadans individuals.
- Dels mitjans als participants.
- Cap a una xarxa de governs i ciutadanes obertes i participatives?

→ Ciutadans com a prescriptors de la política pública

Resultats

- La deliberació com a nou estàndard democràtic.
- L'obertura com pre-requisit de la deliberació.
- Retiment de comptes i petjada legislativa per a major legitimitat.
- Participació per a major pluralisme i més fort capital social.
- “Circularització” de la política.

→ Diàleg constant, dinàmiques circulars

Impactes

- Menor rol de la intermediació i les institucions tradicionals.
- Major rol de la deliberació informada.
- Equilibri entre institucions, experts/líders i ciutadans individuals en un nou ecosistema d'actors, rols i relacions: xarxes i comunitats amb filiació líquida i reconfigurable.

→ Diàleg obert entre institucions i aportacions ciutadanes

Mite 1

“El clictivisme és activisme de mentida”

- Bases socials del clictivisme
- (Tecno)política de capes superposades
- Agregació i capitalització del granular
- Política transmèdia

→ El poder prescriptor de les xarxes

Mite 2

“La política ha de ser professional”

- La transitorietat de la política
- La política com a encàrrec o tasca
- Nous espais i actors de la política
- Política informal i no formal, extrarepresentativa, extrainstitucional

→ Els diversos nivells i plans del debat

Mite 3

“Els ciutadans no en saben”

- Especialització per formació
- Especialització per experiència
- Política de ser i estar

→ El ciutadà actor actiu, el ciutadà convocat a co-dissenyar

Mite 4

“Els ciutadans no tenen temps”

- Reduir el cost de participar
- Incrementar el benefici de participar
- Política del dia a dia

→ Les manifestacions informals d'opinió

Mite 5

“Això allargarà eternament la presa de decisions”

- Mapatge d'actors
- Prevenció i reducció del conflicte
- Internalització d'externalitats
- Planificació i avaluació

→ **Reconeixement, norma escrita i social, gestió informal**

Mite 6

“La democràcia directa no és molt millor que la representativa”

- La política com a caixa d'eines
- Les institucions com a eines
- Les institucions com a plataformes
- La governança pública com a ecosistema

→ **Habilitació i recolzament de debats**

De la jerarquia a la xarxa (i)

Qui fa la xarxa determina els codis, els canals, els protocols

- Si no hi som, la xarxa serà i funcionarà igualment
- Si hi som, podrem incidir en el seu disseny, en la seva orientació
- Podem aportar recursos, equitat, neutralitat, garanties

Donar context, crear infraestructura

- Infraestructures obertes: dades, informació, tecnologia
- Coneixement obert: metodologia, processos, protocols

De la jerarquia a la xarxa (ii)

Identificar àgores, crear comunitat

- Formació, capacitació: en democràcia, política, participació
- Donar veu a tots els actors, democratitzar els actors col·lectius

Facilitar interacció, nodrir comunitat

- Donar legitimitat a tots els espais, ordenar la conversa
- Fer que passin coses, facilitar, apoderar, acompanyar

Per citar aquesta obra:

Peña-López, I. (2021). *La concurrència dels actors al cicle integral de les polítiques públiques*. Els canals de participació a les administracions públiques. Pla de desenvolupament directiu: Governança, integritat i ètica pública, 1 de març de 2024. Barcelona: Escola d'Administració Pública de Catalunya

http://ictlogy.net/presentations/20240301_ismael_pena-lopez_-_concurrència_actors_cicle_politiques_publicues.pdf

Per a contactar amb l'autor:

<http://contacte.ictlogy.net>

Tota la informació presentada en aquest document es troba sota una Llicència Creative Commons del tipus Reconeixement – No Comercial
Per a més informació visiteu <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/>